

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Türk Dizileriyle İnşa Olunan ve GÜdülenen Uluslararası Türkiye Türkçesi Öğrenenler Topluluğu

Artum DİNÇ

Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Gümüşhane, Türkiye
artumdinc@hotmail.com, ROR ID: 00r9t7n55

Öz

Türk televizyon dizileri, son yıllarda Balkanlar, Batı Asya, Türkistan, Rusya, İran ve Latin Amerika gibi geniş coğrafyalarda büyük popülerlik kazanarak yalnızca birer eğlence aracı olmakla kalmamış, aynı zamanda Türkiye Türkçesini öğrenenlerden oluşan gayri resmî bir dil öğrenenler topluluğunun ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, eğlendirerek öğrenme kuramı, gönüllü kültürel etkileşim ve bütünleştirici güdülenme gibi kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde, Türkiye dışındaki izleyicilerin medya (özellikle diziler) aracılığıyla gönüllü olarak Türkiye Türkçesi öğrenmesiyle inşa olan öğrenenler topluluğu olgusunun kültürel ve toplumsal etkilerini incelemektedir. Kuramsal çerçevede Pierre Bourdieu'nun kültürel sermaye kavramı, Albert Bandura'nın rol model ve sosyal öğrenme kuramı, Howard Giles'in iletişimsel uyum kuramı ve R. C. Gardner'ın bütünleştirici güdülenme modeli işlemselleştirildi. Yazın taraması ve çeşitli mevcut alan araştırmalarından toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgular, Türk dizilerinin Türk Dünyasındaki izleyiciler nezdinde Türkiye Türkçesini öğrenme isteğini artırdığını, günlük konuşma diline maruz kalma yoluyla kalıcı öğrenme sağladığını ve aynı dili konuşan toplumlar arasında gönüllü kültürel yakınlaşma yarattığını gösterdi. Bulgular, Türk dünyası ve ötesinde Türkiye Türkçesi etrafında gönüllü birlik ve bütünleşme potansiyeline işaret ederek ulusötesi bir öğrenenler topluluğunun filizlendiğini; dizilerin kültürlerarası etkileşim ve dil edinimi süreçlerinde son derece güçlü bir araç olduğunu ortaya koydu. Sonuç bölümünde, bu olgunun klasik kültürel yayılma stratejilerinden farklı olarak tek yönlü asimilasyon yerine karşılıklı etkileşim ve zenginleşme yarattığı tartışılmaktadır. Ayrıca medya içeriklerinin dil öğretiminde daha verimli kullanılması ve bu gayri resmî topluluğun kurumsal olarak desteklenmesi için çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Türk dizileri, Türkiye Türkçesi, Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğu, dilsel yakınlaşma, kültürel sermaye

Atıf Bilgisi

Din , A. (2025). Türk Dizileriyle İnşa Olunan ve Güdülenen Uluslararası Türkiye Türkçesi   renenler Topluluğu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 26, 29-43.
<https://doi.org/10.63673/SosyoTeknik.1852211>

Geliş Tarihi	18.08.2025
Kabul Tarihi	02.12.2025
Yayın Tarihi	30.12.2025
Değerlendirme	�ki Dış Hakem / �ift Taraflı K�rleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
�ıkar �atı�ması	çıkar �atı�ması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve �alı�maları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

International Türkiye-Turkish Learners Community Built and Driven by Turkish Tv Series

Artum Dinç

Gümüşhane University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, Gümüşhane, Türkiye
artumdinc@hotmail.com, ROR ID: 00r9t7n55

Abstract

Turkish television series have gained immense popularity in recent years across vast regions such as the Balkans, the Middle East, Central Asia, Russia, Iran, and Latin America. They have not only become a means of entertainment but have also paved the way for the emergence of an informal community of language learners, consisting of those who learn Türkiye-Turkish. This study examines the cultural and social effects of the phenomenon of learners' communities which are constructed by viewers outside Turkey who voluntarily learn Turkish through the media (especially series), within the framework of theoretical approaches such as the theory of learning through entertainment, voluntary cultural interaction, and integrative motivation. Within the theoretical framework, Pierre Bourdieu's concept of cultural capital, Albert Bandura's role model and social learning theory, Howard Giles' communicative adaptation theory, and R. C. Gardner's integrative motivation model were operationalized. Findings from the analysis of data collected from literature reviews and various existing field studies indicate that Turkish series increase the desire to learn Turkish among viewers in the Turkish world, facilitate lasting learning through exposure to everyday spoken language, and create voluntary cultural convergence among societies that speak the same language. The findings indicate that a transnational community of learners is emerging, pointing to the potential for voluntary unity and integration around Turkish language and culture within the Turkic world and beyond. They also reveal that TV series are an extremely powerful tool in intercultural interaction and language acquisition processes. The conclusion section discusses how this phenomenon, unlike classical cultural diffusion strategies, fosters mutual interaction and enrichment rather than one-way assimilation. Additionally, various recommendations are presented for more effective use of media content in language teaching and for institutional support of this informal community.

Keywords

Turkish TV series, Türkiye Turkish, community of Türkiye-Turkish learners, linguistic convergence, cultural capital

Citation

Dinç, A. (2025). International Türkiye Turkish Learners Community Built and Driven by Turkish Series. *Selcuk University the Journal of Social and Technical Researches*, 26, 29-43.

<https://doi.org/10.63673/SosyoTeknik.1852211>

Date of Submission	18.08.2025
Date of Acceptance	02.12.2025
Date of Publication	30.12.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Son yıllarda Türk televizyon dizileri uluslararası çapta büyük bir izleyici kitlesine ulaşarak önemli bir kültürel ihracat ürünü haline gelmiştir. Türkiye, ABD'den sonra dünyanın en büyük ikinci dizi ihracatçısı konumuna yükselmiş; Türk yapımları Batı Asya'dan Balkanlar'a, Türkistan'dan Latin Amerika'ya kadar geniş bir coğrafyada yayınlanmaktadır. Bu küresel başarı sadece ekonomik getiriyle sınırlı kalmamış, Türkiye'nin kültürel etki alanını da genişletmiştir. Yumuşak güç kavramıyla ifade edilen bu etki (Nye, 2005), Türk dizilerinin yayınlandığı ülkelerde Türkiye'ye ve Türk kültürüne yönelik ilgiyi artırmaktadır. Nitekim 2010'lu yıllarda Batı Asya'da popüler hale gelen Türk dizileri, Arap izleyicilerin Türkiye algısını ve seyahat tercihlerini olumlu yönde etkilemiş; Türk kültürünü ve yaşam tarzını tanıtmada etkili olmuştur (Özdemir, 2021, s. 151; Öztürk ve Atik, 2016).

Türk dizilerinin dünya genelindeki izleyici kitlesi büyürken, bu dizilerin Türkiye Türkçesinin gönüllü öğrenimi üzerindeki rolü de dikkat çekmektedir. Birçok ülkede izleyiciler, Türk dizilerini özgün dilinde izleyip alt yazı ile takip ederek farkında olmadan Türkiye Türkçesi sözcükler ve ifadeler öğrenmektedir. Örneğin, Kosova ve Kuzey Makedonya gibi Balkan ülkelerinde Türkçe kurslarına başlamadan önce popüler Türk dizilerini izleyen birçok genç, diziler sayesinde Türkçe duyma ve anlama becerilerini geliştirdiklerini belirtmektedir (Kırbaş, 2022).

Türkçe'nin işlevselliği kimi durumlarda gayri resmi ilişkiler alanını aşarak dil, kimlik ve kültür politikaları ile iç-içe geçerek resmi ilişkiler alanına da uzanır. Örneğin, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Kosova Misyonu İzleme Departmanı (2008) Türkçenin Kosova'nın Prizren, Gilan, Mitroviça, Priştine ve Vıçitırın belediyelerinde resmi dil olarak tanınmakta olduğunu kaydeder. Daha sonra bu listeye Lipyan ve Mamuşa belediyeleri de eklenir. Öte yandan Kuzey Makedonya'nın Vasilevo kentinde Türkçenin ikinci resmi dil olarak kabul edilmesiyle birlikte ülkede Türkçe'yi ikinci resmi dil olarak kabul eden şehir sayısı dokuza yükseldi. Diğer sekiz şehrin adları şöyledir: Gostivar, Vrapçište, Merkez Jupa, Plasniça, Çayır, Studeničan, Kırçova ve Doyran (TRT Avaz, 2022).

Türk uydu kanalları aracılığıyla yayınlanan popüler diziler, Batı Asya'da izleyicileri Türkçe konuşmaya heveslendirmiş; hatta İran'da yetişkin kadınlar arasında sırf Türk dizisi izleyebilmek için Türkiye Türkçesi dil kursuna kayıt yaptıranlar vardır (Boylu ve Başar, 2015, s. 403). Türkistan Türk Cumhuriyetlerinde de Türk dizilerinin yaygın izlenmesi, genç nesillerin Türkiye Türkçesiyle etkileşime girme oranını artırmış ve bu ülkelerde Türkiye Türkçesine yönelik bir yakınlık oluşmasını sağlamıştır (Arık, 2023; Yaman ve Arslan, 2023).

Bu çalışma, medya içeriği aracılığıyla dil öğreniminin kalıcılığı ve kültürel etkilerini *kültürel sosyoloji perspektifinden* incelemektedir. *Eğlendirerek öğrenme* kuramı (edutainment) ve *gönüllü kültürel-dilsel yakınlaşma* kavramları bağlamında, diziler aracılığıyla gerçekleşen gayri resmi dil öğrenme olgusunun sosyolojik dinamikleri ele alınmaktadır. Zorlayıcı veya kurumsal dil yayma politikalarından farklı olarak, Türk dizileri sayesinde gelişen dil öğrenme süreci tamamen izleyicinin gönüllü ilgisine dayanmaktadır. Dolayısıyla bu olgu, geleneksel tek yönlü kültürel yayılma yaklaşımlarından ayrılmakta ve karşılıklı etkileşim temelinde şekillenmektedir. Aşağıda önce çalışmanın yöntemsel yaklaşımı özetlenmekte, ardından kuramsal çerçevede ilgili kavramlar tartışılmaktadır. Sonraki bölümlerde farklı coğrafi örnekler bağlamında diziler aracılığıyla Türkiye Türkçesi öğreniminin sonuçları değerlendirilmekte; son bölümde ise genel bir değerlendirme ile birlikte geleceğe yönelik öneriler sunulmaktadır. Bu bütüncül bakış açısıyla, *gönüllü kültürel etkileşim* ve *dilsel yakınlaşma* olgusunun ve *Türk Dünyası* ve ötesinde bu olguya yol açan Türk dizileri etrafında inşa olunan *Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğunun* varlığı çeşitli açılardan incelenmektedir.

1. Yöntem ve Teknik

Bu çalışma nitel araştırma modeli ile yürütüldü. Bulgular, literatür taraması ve alan yazınında mevcut araştırma bulgularından toplanan verilerin betimsel analizinden elde edildi. Öncelikle konuya ilişkin akademik çalışmalar, raporlar ve istatistikler incelenerek diziler aracılığıyla dil öğrenimi olgusunun genel çerçevesi çizildi. İlgili yazındaki saha çalışmaları (ör. Balkanlar, Batı Asya ve Türkistan'da yapılmış araştırmalar) incelendi; farklı coğrafyalardan örnek vakalar karşılaştırmalı olarak ele alındı.

Veriler, Türk dizilerinin *Türk Dünyası* ve ötesinde *Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğunun* oluşumuna katkıları ve kültürel etkileşim ve dilsel yakınlaşmadaki rolleri etrafında tematik olarak sınıflandırıldı. Verilerin analizinden elde edilen bulgular, kuramsal çerçevede kullanılan kavramlar bağlamında yorumlandı. Sonuçlar yorumlanırken,

farklı çalışmaların ortak yönleri ve bulgular arasındaki tutarlılık hususu dikkate alındı. Çalışmanın amacı, mevcut olgunun kültürel sosyolojik açıdan bir çözümlemesidir çünkü olguyla ilgili birçok değerli çalışma yapılmış olsa da konuyu kültürel sosyolojik bir çerçevede ele alan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır.

2. Kuramsal Çerçeve

Türk dizilerinin *Türk Dünyası ve ötesinde* Türkiye Türkçesi bağlamında dil öğrenimi, dilsel yakınlaşma ve kültürel etkileşim üzerindeki etkilerini, bu etkiyle oluşan *Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğunu* açıklamak için birden çok kuramsal perspektiften yararlanmak gerekmektedir. Bu bölümde, çalışmanın temelini oluşturan kavramsal çerçeve ortaya konmaktadır. *Eğlendirerek öğrenme (edutainment)* yaklaşımı, *sosyal öğrenme ve rol model kuramı*, *bütünleştirici güdülenme (entegratif motivasyon)*, *gönüllü kültürel etkileşim* ve *kültürel sermaye* kavramları bu bağlamda ele alınmaktadır.

2.1. Eğlendirerek Öğrenme Yaklaşımı

Medya içeriğiyle dil öğrenme olgusu, en temelde *eğlendirerek öğrenme (edutainment)* kavramıyla ilişkilidir. Eğlendirerek öğrenme (Aksakal, 2015), eğlence unsurlarının eğitim amacıyla harmanlanmasını ifade eder ve bireylerin farkına varmadan, zevk alarak bilgi edinmelerini sağlar. Bu yaklaşımla, öğrenme sürecini zorunlu bir görev olmaktan çıkarıp keyifli bir etkinliğe dönüştürdüğü için öğrenmenin daha *kalıcı* olabileceği öne sürülmektedir. Nitekim bilişsel psikoloji yazını, olumlu duygular eşliğinde gerçekleşen öğrenme deneyimlerinin, dikkat ve güdülenmenin yüksek olması nedeniyle daha güçlü bir bellek izi bıraktığını belirtmektedir (Dewaele ve MacIntyre, 2014). Türk dizileri, izleyiciler için öncelikle bir eğlence ürünü olarak tüketilirken eşzamanlı olarak dilsel girdiler sunmakta; bu sayede izleyiciler *eğlenirken öğrenme* fırsatı yakalamaktadır. Örneğin, Balkan ülkelerinden izleyiciler dizileri dinlenme ve eğlenme amacıyla da izlediklerini, ancak bir süre sonra dil becerilerinde ilerleme kaydettiklerini bildirmişlerdir (Kırbaş, 2022, ss. 203 ve 209). Eğlenceli içerik, öğrenme sürecini *daha az yorucu ve sürdürülebilir* kıldığından, gönüllü olarak dil öğrenen bireylerin güdülenmesini yüksek tutmaktadır. Bu durum, eğlendirerek öğrenme yaklaşımının pratiğe yansıyan bir örneğidir.

2.2. Rol Modeller ve Sosyal Öğrenme Kuramı

Medyanın bireylerin davranış ve tutumlarını etkileme gücü, Bandura'nın *Sosyal Öğrenme Kuramı* çerçevesinde iyi bilinen bir olgudur. Bandura'ya (2001) göre insanlar, gözlem yoluyla yeni davranışlar ve beceriler edinebilir; özellikle kendilerine çekici veya yakın buldukları *rol modellerin* davranışlarını taklit etme eğilimindedirler. Televizyon dizileri, izleyicilere çeşitli karakterler ve yaşam biçimleri sunarak bir nevi “davranış modeli” rolü görür. Bu kapsamda *dil öğrenimi* de bir davranış olarak değerlendirilebilir. Sevilen dizi karakterleri, izleyiciler için birer *dil rol modeli* haline gelebilmektedir. Örneğin, Türk Dünyasında gençlerin, hatta yetişkinlerin de beğendikleri Türk dizisi karakterlerinin kullandığı bazı ifadeleri ve konuşma tarzlarını günlük yaşamlarında tekrar ettikleri ve bu yolla Türkçelerini geliştirdikleri söylenebilir. Bandura'nın (2001) kuramı bağlamında, izleyici karakteri gözlemleyip onun *ödüllendirici toplumsal etkileşimlerine* tanık oldukça, aynı dili kullanmanın olumlu sonuçlar doğuracağını düşünüp bu davranışı benimsemeye yönelir.

Sosyal öğrenme sürecinde *özdeşim kurma* önemli bir kavramdır. İzleyici kendini karakterin yerine koyarak onun deneyimlerini içselleştirir ve dolayısıyla dil dahil pek çok unsuru öğrenmeye açık hale getirir. Türk dizilerindeki karakterler aracılığıyla, Türk Dünyasından izleyiciler Türkiye Türkçesinin telaffuzunu, günlük konuşma kalıplarını ve jest-mimiklerle desteklenen ifadelerini *doğma* ortamda görmektedir. Bunun sonucunda, Türk kökenli olmasa bile pek çok izleyici *kulak dolgunluğu* kazanarak telaffuz ve dinleme becerilerinde ilerleme kaydetmektedir (Karçiş ve Arslan, 2015). Kısacası, medya yoluyla sunulan *dilsel rol modeller*, Türkiye Türkçesi öğrenen gönüllü kitle üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bu durum, dil öğreniminin formel sınıf ortamı dışında da sosyal etkileşim yoluyla gerçekleşebileceğini gösterir.

2.3. Bütünleştirici Güdülenme ve Gönüllü Dil Öğrenimi

Dil eğitimi alanındaki güdülenme kuramları, bir dilin başarılı biçimde edinilmesinde bütünleştirici güdülenmenin (entegratif motivasyon) belirleyici bir rol oynayabileceğini vurgular. R. C. Gardner'ın (1985) tanımladığı bütünleştirici güdülenme, bireyin hedef dili öğrenme isteğinin o dilin konuşulduğu kültüre duyduğu ilgi ve kendini o kültürün bir parçası olarak görme arzusundan kaynaklanmasıdır. Bu kurama göre, bir dili konuşan

topluma sempati duyan ve onlarla kültürel yakınlık kurmak isteyen bireyler, dili öğrenmede daha yüksek azim ve başarı gösterirler. Türk dizilerinin uluslararası izleyiciler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, dizilerin bu tür bir bütünleştirici güdülenme yarattığına işaret etmektedir. Örneğin, Suudi Arabistan’da Türk dizilerini izleyen gençlerin, Türk gibi yaşamak ve konuşmak isteğiyle Türkçeye ilgi duydukları belirlenmiştir (Aljammazi ve Asil, 2017). Aynı şekilde İran’da Türkiye Türkçesi öğrenenler arasında yapılan bir araştırma, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türk dizilerinden etkilenecek Türkçeye başlamış olduğunu ve dil öğrenme amaçlarının Türkiye’deki insanlarla iletişim kurabilmek, yani kültürel olarak yakınlaşmak olduğunu ortaya koymuştur (Boylu ve Başar, 2015).

Bütünleştirici güdülenme, gönüllü dil öğreniminin itici gücü olarak değerlendirilebilir. Türk dizilerinden alınan haz ve Türk kültürüne ilişkin oluşan sempati, izleyiciyi Türkçe öğrenmeye yönlendiren bir çekim oluşturur. Bu, tamamen gönüllü ve içsel bir güdülenmedir; herhangi bir zorunluluk, akademik veya iş zorunluluğu olmaksızın gelişir. Gardner (1985) bütünleştirici güdülenmenin uzun vadede dili kullanma konusunda daha fazla bağlılık yarattığını belirtir. Nitekim, Balkanlar’da dizi etkisiyle Türkiye Türkçesi öğrenmeye başlayan pek çok kişi, dil öğrenimini bir hobi ve tutku haline getirdiklerini, çünkü Türk kültürünü sevdiklerini dile getirmiştir. Böylece Türkiye-Balkanlar arasında çizilen politik-ideolojik katı sınırlar, Türk dizilerinin yumuşak gücüyle de bir ölçüde aşılmıştır (Emin, 2013). Bu bağlamda, bütünleştirici güdülenme kavramı, Türk dizilerinin yarattığı gönüllü öğrenme dalgasını kuramsal olarak açıklamak için temel bir çerçeve sunmaktadır. Burada kültürel bütünleşme isteğinin, dilsel bütünleşmeye yol açtığı söylenebilir.

2.4. Gönüllü Kültürel Etkileşim ve Dilsel Yakınlaşma

Türk Dünyasında Türklerin ya da Türk olmayanların Türkiye Türkçesini öğrenmeleri, aynı zamanda bir kültürel etkileşim sürecidir. Kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçekleşen bu etkileşim, geleneksel yüz yüze temasın ötesinde bir *parasosyal etkileşim* boyutu da içerir. Horton ve Wohl (1956), kitle iletişimindeki *parasosyal etkileşim* kavramıyla, izleyicilerin medyadaki karakterlerle sanki gerçek birer arkadaşmış gibi tek taraflı bir yakınlık kurabildiklerini ifade etmişlerdir. Türk dizilerinin hayranları, sevdikleri karakterlere ve onların dünyasına duygusal yatırım yaparken, bir yandan da Türkiye’ye ve Türk kültürüne yakınlık hissetmektedir. Bu parasosyal ilişki, zamanla gerçek bir kültürel yakınlık hissine dönüşebilir. Türk Dünyasındaki izleyiciler Türk dizilerini izlerken, Türk toplumunun aile yapısını, değerlerini, gündelik yaşam pratiklerini yakından gözlemleme şansı bulur ve kendilerini *uzaktan da olsa* bu kültürle etkileşim içinde hissederler. Sonuçta, dil öğrenimi bu etkileşimin *kendiliğinden* bir uzantısı haline gelir.

Kültürlerarası etkileşim bağlamında bir diğer açıklayıcı model, *Kültürel Yakınlık Kuramı*dır. Straubhaar (2008), izleyicilerin kendilerine kültürel olarak yakın buldukları yabancı içeriklere daha fazla ilgi gösterdiğini belirtir. Türk dizilerinin özellikle Balkanlar, Türkistan, Rusya Federasyonu, Batı Asya, İran gibi kültürel, ulusal ve tarihî bağların bulunduğu bölgelerde çok sevilmesi bu kuramla uyumludur. Kültürel yakınlık hissi, gönüllü dil öğrenimi sürecini kolaylaştırır; çünkü izleyici bu yeni dili “yabancı” değil, kendisine bir nebze tanıdık gelen bir kültürün parçası olarak görür. Bu olgu, Anderson’ın (2020) *hayalî cemaatler* kavramıyla da ilişkilendirilebilir. Ortak medya deneyimleri etrafında biçimlenen ulusötesi hayalî topluluklar, dil üzerinden bir kimlik ve aidiyet duygusu geliştirebilir. Örneğin, Türk dizileri hayranlarından oluşan uluslararası çevrimiçi topluluklar, kendi aralarında basit Türkçe ifadeler kullanarak iletişim kurabilir; bu da sadece Türk Dünyasında değil küresel ölçekte de “Türk dizisi izleyicileri” biçiminde hayalî bir dilsel topluluk inşa edebilir.

Gönüllü kültürel yakınlaşma kavramı, devlet eliyle yürütülen kültür politikalarından farklı olarak, tamamen bireylerin özgür iradesiyle gerçekleşen bir *kültürel bütünleşme* biçimini ifade eder. Türk dizilerinin başarısı, Türk Dünyasında farklı ülkelerden insanların *ortak bir dil ve kültür paydasında buluşabilme* potansiyelini göstermektedir. Bu paydadaki en temel rollerden birini de Türkiye Türkçesi oynamaktadır. Bu kuramsal çerçevede değerlendirildiğinde, diziler aracılığıyla kurulan kültürel köprüler, çokkültürlü bir dünyada *karşılıklı anlayış ve gönüllü birliktelik* imkanları sunmaktadır.

2.5. Kültürel Sermaye ve Dil Edinimi

Bourdieu’nün (1986) ortaya koyduğu *kültürel sermaye* kavramı, bireylerin kültürel bilgi, beceri ve birikimlerinin toplumsal hayatta bir sermaye değeri taşıdığına işaret eder. Türk Dünyasında Türkiye Türkçesini bilmek de bu anlamda değerli bir kültürel sermaye biçimidir; kişi hem iletişim fırsatı kazanır hem de saygınlık elde edebilir.

Medya ve popüler kültür, günümüzde kültürel sermayenin önemli kaynaklarından biridir. Türk dizileri, dünya genelinde de geniş kitlelere ulaştığı için, bu dizileri ve dolayısıyla Türkçeyi bilmek veya anlamak, bazı çevrelerde ayrıcalıklı bir bilgi alanı oluşturabilir. Örneğin, Türk Dünyasında son dönemde yayınlanan Türk dizileri sayesinde Türkiye Türkçesinde kelimeler ve ifadeler öğrenen kişiler, bunu bir merak ve entelektüel birikim göstergesi olarak çevrelerinde dile getirmektedir. Bu, Türkçe bilgisinin o bağlamda küçük de olsa bir *kültürel sermaye* haline geldiğini gösterir.

Öte yandan, diziler yoluyla dil öğrenen bireyler, yalnızca dilsel beceri değil, aynı zamanda Türk kültürüne dair bilgi biriktirir. Yemek kültürü, toplumsal adetler, tarihi referanslar gibi unsurlar dizilerde sıkça işlendiğinden, izleyiciler dil ile birlikte bu kültürel kodları da edinirler. Bourdieu'nün kavramıyla ifade edilirse, bu bireyler *cisimleşmiş (embodied) kültürel sermaye* edinmektedir; zihinlerinde Türk kültürüne dair bir şema oluşmakta ve bu da onlara yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Bu sermaye, ileride Türkiye ile ticari, turistik, kültürel veya akademik temaslarında da işe yarayabilecek bir birikimdir. Nitekim Erdoğan ve Akdede (2024) tarafından yapılan araştırmada, Türk dizisi izleyen yabancıların önemli bir kısmının Türkiye'ye seyahat etme, Türk ürünlerini satın alma ve Türklerle dostluk kurma eğiliminde olduğu saptanmıştır. Bu da dil ve kültür bilgisinin, bireyler arası ilişkilerde bir tür sermaye olarak devreye girdiğini göstermektedir.

Son olarak Giles'in *İletişimsel Uyum Kuramı (Communication Accommodation Theory)* da kültürel sermaye boyutuna ışık tutar. Giles (2016), bireylerin sosyal onay kazanmak veya etkileşimi kolaylaştırmak için iletişimde karşılarındakine uyum sağladığını, örneğin onların diline veya aksanına yaklaştığını belirtir. Türk dizilerini izleyip Türkiye Türkçesi öğrenen bireyler hem Türkiye Türkleri hem de kendi toplumlarında Türk dizileri izleyip Türkiye Türkçesi öğrenen diğer bireylerle iletişim kurarken dile kısmen uyum sağlayarak bir *yakınlık ve onay arayışı* güderler. Bu da onlara hem kendi toplumları içinde bulundukları sosyal ilişkilerde hem de Türkiye toplumu ile kurulması olası ilişkilerde avantaj (yani sermaye) kazandırır. Özetle, kültürel sermaye kuramı, Türk dizileriyle dil öğrenme pratiğinin bireylere hem dilsel hem de kültürel boyutta sermaye kazandırdığını anlamak için yararlı bir çerçeve sunmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde, kuramsal tartışma çerçevesinden hareketle Türk Dünyası ve diğer coğrafyalardan örneklerle Türk dizileri aracılığıyla gerçekleşen Türkiye Türkçesi öğrenimi olgusunun somut yansımaları incelenmektedir. Bu kapsamda *Balkanlar, Batı Asya ve İran, Türkistan ve farklı yaş grupları* bağlamında medya ve yeni medyanın dil öğrenimine etkileri, alt başlıklar altında ulamlandırıldı.

3.1. Balkanlar: Dizilerle Türkiye Türkçesi Öğrenen Yakın Komşular

Balkan coğrafyası, Osmanlı mirası ve kültürel etkileşimler nedeniyle Türkiye'ye tarihsel ve kültürel yakınlığı olan bir bölgedir. Son yıllarda Balkan ülkelerinde Türk dizilerine gösterilen yoğun ilgi, bu yakınlığı güncelleyerek dil öğrenimi boyutuna taşımıştır. Kosova, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Bosna-Hersek gibi ülkelerde genç kuşak arasında Türkiye Türkçesini öğrenme talebinin arttığı bildirilmektedir. Bu artışın en önemli güdüleyici kaynaklarından birinin Türk dizileri olduğu çeşitli saha çalışmalarınca ortaya konmuştur. Örneğin, Kırbaş'ın (2022) Balkan ülkelerindeki 48 öğrenciyle gerçekleştirdiği araştırmada, katılımcıların %85'inin Türkçe öğrenmeye başlamadan önce Türk dizi veya filmlerini izlemeye başladığı belirlenmiştir. Dahası, tüm katılımcılar Türk dizi/film izlemenin Türkiye Türkçesini dinleme ve konuşma becerilerine olumlu katkı sağladığını ifade etmiş; büyük çoğunluğu deyim, kalıp ifade ve dil bilgisi öğreniminde bile dizilerin yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu çarpıcı bulgu, eğlenceli içerikle temasın dilin ince ayrıntılarını öğrenmeye kadar etkili olabildiğini göstermektedir.

Bir başka çalışma, Bosna-Hersek özelinde, Boşnak ana dili konuşurlarının Türkçe öğrenimine dizilerin etkisini incelemiştir. Karçiç ve Arslan (2015), Türk dizilerini düzenli izleyen Boşnak öğrencilerin Türkçedeki günlük ifadeleri ve basit cümle yapılarını formal eğitim almadan önce dahi öğrenebildiklerini raporlamıştır. İzleyicilerin, Türk dizilerinden duydukları bazı replikleri arkadaşlarıyla şakalaşırken kullandıkları, bunun da Türkçeye aşinalıklarını artırdığı görülmektedir. Bu, gönüllü etkileşim pratiğinin bir örneğidir. Gençler kendi aralarında Türkiye Türkçesi kelimeler kullanmayı bir tür eğlence ve saygınlık unsuru haline getirmektedir.

Bu durumun Arnavutluk'ta daha erken yaşlardan yani ilk ve ortaöğretim düzeyinden başladığı gözlemlenmiştir. Kırbaş'ın (2022) araştırmasında Türk dizilerinin ilkokuldan üniversiteye çeşitli kademelerde Türkçe öğrenimine etkisi, özellikle lise çağındaki gençlerin Türk dizileri sayesinde dile yönelik büyük bir merak geliştirdikleri saptanmıştır. Bu öğrenciler, dizilerde öğrendikleri temel cümlelerle kendi kendilerine Türkiye Türkçesinde pratik yapmaya başlamış ve okulda seçmeli Türkçe derslerine daha istekli katılım göstermiştir.

Balkanlar'daki bu gönüllü öğrenme dalgasının toplumsal bir sonucu da *Türkiye'ye yönelik artan sempati ve iletişim* isteğidir. Balkanlı izleyiciler Türk dizilerinde kendilerine yakın kültürel motifler görmekte ve bu, Türklere karşı duyulan tarihsel ve kültürel yakınlığı pekiştirmektedir. Sonuç olarak, Balkan ülkelerinden Türkiye'ye turist olarak gelenlerin sayısı artmış, hatta bazı gençler eğitim için Türkiye'ye gelmeyi düşünmeye başlamıştır. Bu noktada dil öğrenimi kilit bir role sahiptir. Balkanlar'da diziler sayesinde Türkiye Türkçesi temelini edinen bireyler, Türkiye ile kurdukları temaslarda kendilerini daha rahat ve güvende hissetmektedir (Eraz, 2015).

Özetle, Balkanlar örneğinde Türk dizileri aracılığıyla gelişen Türkiye Türkçesi öğrenimi olgusu, *bütünleşme* yönelimli güdülenmenin ve kültürel yakınlaşmanın somut bir görünümüdür. Ortak tarih ve coğrafi yakınlık zemininde, medya yoluyla kurulan dilsel köprüler iki taraf arasında gönüllü bir iletişim alanı yaratmıştır. Bu durum, Türkiye Türkçesinin bölgedeki *kültürel bağlayıcılık* rolünü güçlendirmekte ve dilin birleştirici bir unsur olabileceğini göstermektedir.

3.2. Batı Asya ve İran: Türk Dizileri ile Dil ve Kültür Köprüsü

Türk dizilerinin etkisinin en yoğun hissedildiği bölgelerden biri de Batı Asya'dır. 2000'lerin sonundan itibaren geniş izleyici kitlelerine ulaşan Türk dizileri, bölge insanının Türkiye'ye bakışını değiştirdiği gibi, Türkiye Türkçesine yönelik de bir merak uyandırmıştır. Batı Asya'daki izleyicilerin büyük bir çoğunluğu en az bir Türk dizisi izlemiştir ve bunların önemli bir kısmı özgün dilinde (Türkçe) alt yazılı olarak yayınlanmıştır (Özdemir, 2021). Dublaj yerine alt yazı ile yayın, izleyicilere sürekli Türkiye Türkçesinde sesler duyma imkânı verdiği için dil edinimini kolaylaştıran bir etken olmuştur.

Batı Asyalı izleyiciler, Türk dizilerinde sunulan yaşam biçimini ve modern Türk toplumunu ilgiyle takip etmiş; birçokları Türkiye Türkçesi öğrenmeye yönelik adımlar atmıştır. Özellikle genç kuşak kadın izleyiciler, dizilerdeki romantik ve ailevi temalara yakınlık duyarak Türkçe ifadeleri günlük yaşamlarına sokmaya başlamıştır. Suudi Arabistan'da yapılan bir çalışmada, Türk dizilerini izleyen katılımcıların Türkiye imgelerinin olumlu yönde değiştiği saptanmıştır (Aljammazi ve Asil, 2017). Bu gelişmeler, Türk dizilerinin Batı Asya'da hem Türklerin hem Türk olmayanların arasında Türkiye Türkçesi öğrenimini tetikleyen bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Türk dizilerinin İran'daki etkisi de dikkat çekicidir. İran'da dikkate değer bir Türk nüfus bulunmaktadır. 2010'larda İran'da uydu kanalları üzerinden Türk dizilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, gençler arasında Türkiye Türkçesi öğrenme hevesi belirgin biçimde artmıştır. Yunus Emre Enstitüsü'nün Tahran'daki Türk Kültür Merkezi yetkililerinin aktardığına göre, İran'da her yıl pek çok öğrenci Türkçe kurslarına yazılmakta ve öğrencilerin büyük çoğunluğu kursa başlama nedenleri arasında Türk dizileri olduğunu açıkça belirtmektedir. Boylu ve Başar'ın (2015) İranlı Türkçe öğrencileriyle yaptığı çalışmada, katılımcılar Türkçeyi sevmelerinde ve öğrenmeye karar vermelerinde Türk kanallarında izledikleri dizilerin büyük rol oynadığını vurgulamışlardır. İran'da özellikle Azerbaycan Türklerinin Türk TV kanallarına ve dizilerine, ayrıca Türkiye Türkçesine yönelik ilgileri, dikkate değerdir.

Batı Asya ve İran örneklerinde, Türk dizileri yalnızca dil değil aynı zamanda bir kültürel diplomasi aracı işlevi de görmüştür. Dizilerde gördükleri modern ama aynı zamanda geleneklerine bağlı Türk ailesi, temiz İstanbul sahneleri, tarihî mekanlar ve modaya uygun kıyafetler Batı Asya'daki Türk, Fars ve Arap izleyiciler üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Öyle ki, popüler dizilerin ardından Türkiye'ye yönelik turizm patlamaları yaşanmış, İstanbul ve diğer şehirler Batı Asya'dan turist akınına uğramıştır (Özdemir, 2021). Bu turistlerden bir kısmı, dizilerden aşına oldukları Türkçe kelimelerle (örneğin selamlaşma, teşekkür etme gibi basit ifadelerle) iletişim kurmaya çalışarak sıcak bir etkileşim ortamı yaratmıştır. Böylece Türkiye Türkçesi Türkiye- Batı Asya arasında köprü rolü oynamıştır.

Son olarak, Batı Asya'daki izleyiciler nezdinde Türkçe öğreniminin *bütünleştirici güdülenmeye* dair güçlü ip uçları sunduğu söylenebilir. Türkiye'yi ziyaret eden Arap turistlerle yapılan anketlerde, “dizilerdeki insanlar gibi Türkçe konuşabilmek” istediklerini söyleyen hatırı sayılır bir kesim ortaya çıkmıştır (Özdemir, 2021). Bu da gösteriyor ki, Türk dizileri Batı Asya izleyicisinde Türk toplumuna katılım isteği uyandırmış; Türkiye Türkçesini öğrenmek bunu gerçekleştirmek için bir araç haline gelmiştir. Bu gönüllü yönelim, ülkeler arası resmi politikaların ötesinde, halklar düzeyinde bir *kültürel ve dilsel yakınlaşma* inşa etmektedir.

3.3. Türkistan ve Azerbaycan: Akraba Dillere Gönüllü Birlik

Türkistan'daki Türk cumhuriyetleri (Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan) ve kısmen Kafkasya (ör. Azerbaycan) bölgeleri, dil akrabalığı dolayısıyla Türkiye Türkçesine belirli bir aşinalığa sahip olsa da Türkiye Türkçesini akıcı biçimde konuşmak geleneksel olarak yaygın değildir. Ancak son yıllarda Türk dizilerinin bu coğrafyada geniş kitlelere ulaşması, *Türk Dünyası* içinde Türkiye Türkçesine yönelik yeni bir ilgi dalgası doğurmuştur. Bu ilgi büyük ölçüde *gönüllü* ve popüler kültür kaynaklıdır; yani herhangi bir resmî bütünleşme projesinden bağımsız olarak, insanlar günlük yaşamlarında Türkiye Türkçesine temas etmeye ve öğrenmeye başlamışlardır.

Kazakistan örneği (Aracı ve Özdemir, 2024), bu olgunun incelendiği somut vakalardan biridir. Kazakistan'da Türk dizileri sayesinde Türkiye Türkçesi öğrenen gençlerle yapılan çalışmada, katılımcılar diziler aracılığıyla Türkçe duyma-anlama becerilerini edindiklerini ve Türk kültürünü tanıdıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca Türkiye Türkçesi öğrenme isteklerinin dizilere duydukları sevgiyle tetiklendiğini vurgulamışlardır. Nitekim Kazakistan'da yayınlanan Türk dizilerinin, izleyiciler üzerinde öyle bir etkisi olmuştur ki, bazı Kazak gençleri kendi gündelik konuşmalarına Türkçe kelimeler serpiştirmeyi moda haline getirmiştir. Örneğin “tamam” ve “yeter” gibi basit Türkçe sözlerin Kazakça konuşurken bile araya katılması, bu dizilerin dilsel etkisinin günlük yaşama sızdığını göstermektedir.

Kırgızistan'da Türk dizileri o kadar popüler hale gelmiştir ki, 2020'lerde neredeyse her akşam bir Türk dizisi ulusal kanallarda yayınlanır olmuştur (Arık, 2023). Hatta bir dönem Kırgız devlet televizyonunda Muhteşem Yüzyıl dizisinin her gün yayınlanması, yerli yapımların ikinci plana atıldığı gerekçesiyle tartışma yaratmıştır. Bu durumun sonuçlarından biri, Kırgızistan'da Türkiye'ye yönelik turizm talebinin ve özellikle Türkiye Türkçesi *öğrenme isteğinin* belirgin biçimde artması olmuştur. Türk dizileri nedeniyle Türkiye Türkçesinin Kırgızistan'da adeta *ikinci popüler dil* haline gelmeye başladığı söylenebilir.

Türk Dünyası bağlamında Azerbaycan özel bir yere sahiptir; zira dil benzerliği çok yüksektir. Azerbaycan'da Türk dizileri yıllardır sevilerek izlenmekte ve zaten anlaşılabilen Türkiye Türkçesi, bu diziler sayesinde genç kuşak tarafından daha da benimsenmektedir (Najafova, 2020, s. 83; Sığın ve Ghanbarlou s. 588). Türkiye Türkçesi – Azerbaycan Türkçesi karışık konuşan karakterlerin yer aldığı ortak yapımlar (örneğin bazı Türkiye-Azerbaycan dizi projeleri) her iki ülkede de ilgi çekmiş ve dilsel alışverişi hızlandırmıştır. Bunun dışında, Özbekistan ve Türkmenistan gibi ülkelerde de Türk dizilerinin takip edilmesi, Türkiye Türkçesine kulak aşinalığı kazandırarak, bu ülkelerde Türkiye Türkçesine olan talebi artırmıştır (Akhmadjonov ve Altun, 2019, s. 121). Hatta Kazakistan'da, genç nesil nezdinde Türkiye Türkçesi Rusça ve İngilizcenin yanı sıra *prestijli* bir dil olarak benimsenmeye başlamıştır (Aksholakova ve Ismailova, 2013, s. 1581). Bu ilginin somut çıktılarından biri, Türkistan'dan Türkiye'ye eğitim için gelen öğrenci sayısındaki artıştır. Bu öğrenciler, Türk dizilerinde duydukları dil sayesinde önceden bir hazırlık sahibi olmaktadırlar, böylece Türkiye'ye geldiklerinde kültürel uyum sağlamalarının daha kolay olduğu söylenebilir.

Genel olarak Türkistan ve Türk Dünyası açısından değerlendirildiğinde, Türk dizilerinin yarattığı *gönüllü birlik ve bütünleşme* potansiyeli dikkat çekicidir. Ortak dil kökenine sahip bu toplumlar arasında, Türkiye Türkçesi ortak bir popüler kültür dili haline gelmektedir. Bu süreç tamamen organik biçimde, yani halkların gündelik tercihlerinin bir sonucu olarak işlemektedir. Ortak tarih, din ve kültür bağı bulunan bu coğrafyada, medya içerikleri yeni nesil için ortak bir dil-düşünce zemini sunmaktadır. Bunun uzun vadede, Türk Dünyası içinde *iletişim dilinin standartlaşması* ve kültürel bütünleşmenin artması gibi sonuçları olabileceği öngörülebilir. Görüldüğü üzere, Sovyet sonrası dönemde Rusça'nın bölgede etkisinin azalmasıyla oluşan boşluk, kısmen popüler Türk kültürü tarafından doldurulmaktadır. Bu da Türkiye Türkçesinin bölgedeki *kültürel sermaye* değerini yükseltmektedir.

3.4. Farklı Yaş Grupları ve Yeni Medya: Çocuklar ve Diasporada Türkçe

Türk dizileriyle Türkçe öğrenimi olgusu en çok genç ve yetişkin kitle üzerinde incelenmiş olsa da etkiler bununla sınırlı değildir. Aileleriyle birlikte Türk dizilerini takip eden çocuklar, aynı zamanda tek başlarına çizgi film ve animasyon içerikleri aracılığıyla erken yaşta Türkiye Türkçesiyle tanışabilmektedirler. Eryılmaz'ın (2024) yaptığı bir meta-sentez çalışması, çizgi film ve çocuk programlarının Türk Dünyasında Türkiye Türkçesinin öğretiminde önemli bir araç olabileceğini göstermektedir. TRT Çocuk kanalındaki *Rafadan Tayfa* gibi çizgi diziler, Türkistan ve Balkan ülkelerinde de izlenmekte ve çocuklar bu sayede basit düzeyde Türkçe kelimeler ve şarkılar öğrenebilmektedir.

Benzer biçimde, *dijital platformlar* ve sosyal medya, genç kuşağın dil öğrenme pratiğinde rol oynamaktadır. Netflix gibi uluslararası platformlarda Türk dizilerinin özgün dil ve çok dilli altyazı seçenekleriyle sunulması, sadece Türk Dünyasından değil dünyanın her yerinden izleyicilerin bu içerikleri takip etmesine olanak tanımaktadır. YouTube, Instagram gibi mecralarda, popüler Türk dizilerinden kesitler özgün dilinde paylaşılıp altına farklı dillerde çeviri notları eklenmekte; yorumlar bölümünde insanlar öğrenmiş oldukları Türkçe sözcüklerle espriler yapmaktadır. Bu da yeni medya teknolojilerinin, dizilerle dil öğrenme sürecini hızlandıran ve genişleten bir işlev gördüğünü göstermektedir.

Türkçe öğreniminin medya yoluyla desteklendiği bir diğer alan da diaspora Türk topluluklarıdır. Özellikle Avrupa'da yaşayan Türk diasporasının çocukları, bulundukları ülkenin dili baskın olduğu için Türkçeyi yeterince geliştirmekte zorluk yaşayabilmektedir. Bu noktada, Türkiye'den gelen diziler ve çizgi filmler, onların dilini korumasına yardımcı olan eğlenceli materyaller sunar.

Özetle, Türk dizileri ve benzeri medya içerikleri, Türk dünyasında ve Türk diasporasında farklı yaş grupları ve çeşitli demografik kesimlerde Türkiye Türkçesine maruz kalmayı mümkün kılmıştır. Gerek çocuklar gerek gençler gerekse diaspora bağlamında, eğlenerek dil öğrenme pratikleri gözlemlenmektedir. Yeni medya platformları bu süreci daha da hızlandırmakta ve coğrafi engelleri ortadan kaldırmaktadır. Bu bulgular, *gönüllü ve eğlenceli etkileşim* yoluyla dil ediniminin ne denli yaygınlaşabileceğini göstermektedir. Yukarıda verilen örnekler içinde özellikle Suudi Arabistan hem gönüllülük durumunu hem de yeni medya ayağını örnekler.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Türk televizyon dizilerinin Türkiye dışındaki, özellikle Türk Dünyasındaki izleyicilerin Türkiye Türkçesi öğrenme davranışları üzerindeki etkisi kültürel sosyolojik bir bakış açısıyla incelendi. Elde edilen bulgular Türk dizilerinin genel olarak dünyada, özel olarak Türk Dünyasındaki izleyiciler nezdinde Türkiye Türkçesine yönelik güçlü ve olumlu bir güdülenme kaynağı olduğunu gösterdi. Medya ürünleri sayesinde binlerce birey, hiçbir zorunluluk olmaksızın, sadece ilgi ve sempati duymaktan doğan bir istekle Türkiye Türkçesi öğrenmeye başladığı söylenebilir. Bu olgu, klasik devlet destekli dil yayma veya kültürel nüfuz stratejilerinden farklı olarak, izleyicilerin *gönüllü dilsel yakınlaşması* kavramıyla açıklanabilir. İzleyicilerin, Türk dizilerinde gördükleri yaşam biçimlerine, öykülere ve karakterlere bağlanarak, *dilsel ve kültürel* anlamda Türkiye ile kendi dünyaları arasında bir köprü kurmakta ve kendilerini adete ikinci bir kültürün katılımcısı haline getirmekte oldukları söylenebilir.

Kuramsal çerçevede tartışıldığı gibi, medya yoluyla *rol model oluşturma* (Bandura, 2001), *bütünleştirici güdülenme* geliştirme (Gardner, 1985) ve *iletişimsel uyum sağlama* (Giles, 2016) gibi süreçler, bu gönüllü dil öğrenme davranışını şekillendiren temel dinamiklerdir. Bireyler sevdikleri karakterleri örnek alarak onların dilini taklit etmekte; Türk toplumuna yakınlık hissederek o toplumun dilini öğrenmeye istek duymakta; nihayetinde iletişimde o dili kullanarak etkileşime geçmek istemektedir. Bu süreçte altı çizilmesi gereken önemli bir nokta, yaşanan etkileşimin asimilasyon şeklinde tek yönlü bir kültürel baskılanma olmayıp, tersine karşılıklı bir zenginleşme olduğudur. Türk dizilerinin hayranları Türkçe öğrenirken kendi kültürel kimliklerine yeni bir boyut eklemekte, iki kültür arasında çift yönlü bir etkileşimi gerçekleştirmektedirler. Bu sayede birey, çokkültürlü bir perspektif kazanarak bir yandan Türk kültürünü tanıırken diğer yandan kendi dünyasını da genişletmektedir.

Bulgular, Türk dizilerinin *kültürlerarası etkileşim* ve Türkiye Türkçesiyle *gönüllü bütünleşme* açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Türk Dünyası bağlamında değerlendirildiğinde, ortak dil ve tarihsel bağlara sahip toplumlar arasında Türkiye Türkçesi üzerinden gelişen gayri resmî iletişim, ileride *gönüllü bir birlik* duygusuna evrilebilir. Bir Kazak gencinin bir Türk genciyle sosyal medyada Türkçe iletişim

kurabildiği, bir Sırp turistin Türkiye’de birkaç Türkçe cümleyle sohbet açabildiği, bir Arap öğrencinin İstanbul’da eğitim alırken dili çoktan dizilerden kulak dolgunluğu ile bildiği bir tablonun ortaya çıktığı söylenebilir. Bu tablo, sınır ötesi ortak bir dil topluluğunun filizlenmekte olduğuna işaret eder. Anderson’un (2020) hayali cemaatler kavramıyla söylenecek olursa, Türk dizilerinin küresel izleyici kitlesi, kısmen ortak dil ve referanslara sahip yeni bir hayali topluluğu (*Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğu*) oluşturmaktadır. Bu topluluk, gönüllü üyelerden oluşur ve kültürel aidiyet duygusu medya tarafından beslenir.

Sonuç itibarıyla, Türk televizyon dizilerinin günümüzde yalnızca birer eğlence ürünü değil, aynı zamanda kültürlerarası diyalog ve dil eğitiminin de gayri resmî platformları haline geldiği söylenebilir. Türkiye Türkçesi, bu diziler sayesinde çok geniş bir coğrafyada kulaklara aşına olmuş; binlerce kişi tarafından sevilen ve öğrenilen bir dil kimliği kazanmıştır. Bu durum Türkiye’nin kültürel etkisinin yumuşak güç boyutunu güçlendirmekte, Türk kültürünün zenginliklerini dünyaya tanıtmakla kalmayıp farklı kültürlerle harmanlanarak yaşayabilirliğini de artırmaktadır. Asimilasyon kaygılarının yerini, farklı kültürlerin gönüllü yaklaşması şeklinde ilerleyen bu süreç almaktadır. Bunun, gelecekte dünya çapında daha fazla çokkültürlü ve çok dilli kişilerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacağı öngörülebilir. Türk dizileri, anlatılan dramatik hikâyeler kadar, yarattıkları bu dil ve kültür köprüsiyle de uzun yıllar anımsanacak ve akademik araştırmalara konu olmaya devam edecektir.

5. Öneriler

Türk dizilerinin dil öğrenimi üzerindeki olumlu etkisini daha planlı ve verimli hale getirmek için çeşitli öneriler geliştirilebilir. Bu doğrultuda hem eğitim kuruluşlarına hem kültürel diplomasi aktörlerine hem medya yapımcılarına hem de bireysel öğrenenlere yönelik aşağıda bazı öneriler sunulmaktadır:

Kaliteli ve Çeşitli İçerik Üretimi: Gelecekteki diziler küresel izleyici kitlesi göz önünde bulundurularak tasarlanabilir. Hem evrensel temalara hitap eden (aşk, macera, dram vb.) hem de Türk kültürünün özgün unsurlarını başarıyla yansıtan diziler üretilebilir. Farklı ilgi alanlarına sahip izleyicileri cezbedecek tür çeşitlendirmeye (tarihî dizi, komedi, aksiyon, gençlik dizileri vb.) gidilebilir. Özellikle çocuklara ve gençlere yönelik, dil öğrenimini destekleyici dostane içerikler geliştirmek uzun vadede faydalı olur. Örneğin gençlik dizileri veya animasyonlarda basit ve eğitici Türkçe ifadeler kullanılabilir; bu sayede küçük yaşta Türkiye Türkçesine aşinalık kazanan kişilerin ileride dili öğrenmesi kolaylaşır.

Dizilerde Kültürel ve Dilsel Öğeler: Senaryolara, yabancı izleyicilerin de merakını çekecek kültürel detaylar ve küçük dil öğretici unsurlar serpiştirilebilir. Örneğin bir sahnede karakterin bir Türk atasözünü kullanıp hemen ardından anlamını açıklaması veya Türkçe konuşan bir karakterin yabancı bir arkadaşına basit bir kelime öğretmesi gibi doğal diyalog akışı içinde ufak öğrenme anları yaratılabilir. Bu tür “fark ettirmeden öğretme” taktikleri, dizinin akıcılığını bozmadan izleyiciye ekstra bilgi sunabilir. Ancak bunu yaparken önceliğin her zaman hikâyenin kalitesinde olduğunu unutmamak gerekir ve yapay durmaması için pedagojik öğeler dozunu aşmaması gerekir.

Altyazı ve Dublaj Tercihleri: Türk dizilerinin ihraç edildiği ülkelerde mümkün olduğunca altyazılı yayın teşvik edilebilir. Alt yazı, özgün Türkçe sesin duyulmasını sağladığı için dil öğrenimini kolaylaştırır. Eğer alıcı ülke politikası gereği dublaj yapılıyorsa, dijital platformlarda mutlaka özgün dil seçeneği sunulmalıdır. Ayrıca, Yunus Emre Enstitüsü gibi kuruluşlar ya da resmî platformlar aracılığıyla popüler dizilerin çift altyazılı (hem Türkçe hem yerel dil) versiyonları ücretsiz veya kolay erişilebilir hale getirilerek dil öğrenenlere materyal sağlanabilir.

Eğitsel Yan Projeler: Sevilen dizilere bağlı olarak eğitim kuruluşları veya kültür merkezleri özel projeler geliştirebilir. Örneğin çok popüler olmuş bir tarihî dizi için, dizide geçen döneme ait Türkçe kelimeleri öğreten çevrimiçi mini kurslar veya sözlükçükler hazırlanabilir. Ya da modern kent yaşamını konu alan bir dizi için, o dizideki diyaloglardan örneklerle hazırlanmış “Türkçe Konuşma Kılavuzu” broşürleri ilgili ülkenin Türk kültür merkezlerinde dağıtılabilir. Bu tür yardımcı materyaller ve etkinlikler, dizilerden ilhamla Türkiye Türkçesi öğrenmek isteyen kitleye rehberlik eder, öğrenme sürecini pekiştirir.

Kültürel Değişim ve Ortak Yapımlar: Türk dizilerinin hedef coğrafyalarda yarattığı etki, uluslararası ortak yapımlar için fırsata dönüştürülebilir. Türkiye, izleyici kitlesinin yoğun olduğu Balkanlar, Rusya, Türkistan, Kafkaslar, İran veya Batı Asya ülkeleriyle ortak dizi projeleri üreterek her iki tarafın da oyuncularını ve dillerini içeren hikâyeler anlatabilir. Örneğin kısmen Türkiye Türkçesi kısmen Kırgız Türkçesi çekilen bir dizi hem Türkiye’de hem Kırgızistan’da izlenip iki dilin de öğrenimine katkı sağlayabilir. Ortak yapımlar, izleyicide diğer

kültüre dair merak uyandırır ve dil öğrenimini teşvik eder. Böylece medya, kültürlerarası diyalog kurma ve dil alışverişini teşvik etme rolünü bilinçli olarak kullanmış olur.

İzleyici Geri Bildirimi ve Araştırma Desteği: Dizilerin yurtdışı etkisine dair düzenli araştırmalar yapmak, hangi unsurların dil öğrenme motivasyonunu tetiklediğini anlamak açısından değerlidir. Bu tür çalışmalar periyodik olarak farklı bölgelerde tekrarlanabilir. İzleyicilere yönelik anketler, odak grup görüşmeleri ile dizilerin algısı ve dil öğrenimine katkısı ölçülebilir. Elde edilen geri bildirimler yapımcılar ve senaristler için yol gösterici olur. Hangi tür öykü ve karakterlerin Türk Dünyasındaki izleyicide daha fazla dil öğrenme isteği uyandırdığı tespit edilerek, gelecek yapımlarda bu unsurlar artırılabilir.

Kurumsal Tanıma ve Topluluk Desteği: Diziler aracılığıyla oluşan Türkiye Türkçesi öğrenenler topluluğunun sürdürülebilirliği için kurumsal destek sağlanabilir. Eğitim ve kültür kuruluşları, farklı ülkelerdeki bu gayri resmî dil öğrenme topluluklarını tanıyarak onlarla iş birliği yapabilir. Örneğin, çevrimiçi platformlarda Türk dizisi tutkunları için *uluslararası Türkçe konuşma kulüpleri* veya dil değişim programları organize edilebilir. Bu tür resmî girişimler, medya aracılığıyla gelişen dağınık öğrenenler ağını daha görünür ve dayanışmacı bir topluluk haline getirir. Medya içerikleriyle oluşan bu toplulukların kurumsallaşması, öğrenenlerin motivasyonunu artıracak gibi dil öğrenme sürecini de daha planlı bir yapıya kavuşturabilir.

Türkiye Türkçesinin Kültürel Sermaye Olarak Kurumsallaşması: Türkiye Türkçesi, Türk Dünyasında ortak bir kültürel değer ve sermaye unsuru olarak değerlendirilerek kurumsallaştırılabilir. Bu amaçla, Türkçe dil becerilerinin belgelendirilmesi ve teşvik edilmesi için uluslararası geçerliliği olan yeterlilik sertifikaları ve sınavlar yaygınlaştırılabilir. Türk Cumhuriyetlerinde ve akraba topluluklarda, Türkiye Türkçesi eğitimi veren kuruluşların (örneğin Yunus Emre Enstitüsü şubelerinin) sayısı artırılarak dilin öğrenimi resmî olarak desteklenebilir. Ayrıca, Türk Dünyası ülkeleri arasında kültürel ve eğitim işbirliği programlarında Türkiye Türkçesine özel bir yer ayrılarak bu dilin bölgesel bir *kültürel sermaye* olarak saygınlığı ve gücü yükseltilebilir. Türkiye Türkçesini bilmek, uluslararası iletişim ve kariyer açısından avantaj sağlayan bir yetkinlik olarak tanıtılabilir ve bu yönde farkındalık oluşturulabilir.

Yukarıdaki öneriler sistematik olarak uygulandığı takdirde, hâlihazırda doğal bir süreç olarak işleyen “dizilerle dil öğrenme” olgusunun daha sistematik ve verimli bir modele dönüşeceği öngörülebilir. Elbette bu önerilerin uygulanabilirliği finansal ve teknik imkânlarla bağlıdır, ancak günümüzde kültürel diplomasinin ve eğitim teknolojilerinin geldiği noktada böylesi yenilikçi adımlar atmak mümkündür. Son tahlilde, sınırları aşan bu dizi rüzgârı, Türkiye Türkçesine olan ilgiyi canlı tutmaya devam ettikçe, Türkiye ile *Türk Dünyası ve ötesi* arasında gönüllü dostluk köprüleri kurmaya da devam edecektir.

Kaynakça

- Akhmadjonov, K. ve Altun, M. (2019). Construction of a scale for evaluating Turkish learning students' attitude towards Turkish language (Tashkent case study). *Journal of Education and Future*, 15, 119–127. <https://doi.org/10.30786/JEF.425319>
- Aksakal, N. (2015). Theoretical view to the approach of the edutainment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, 1232–1239. https://www.researchgate.net/publication/277964389_Theoretical_View_to_The_Approach_of_The_Edutainment
- Aksholakova, A. ve Ismailova, N. (2013). The language policy of Kazakhstan and the state language in government service. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 93, 1580–1586. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.085>
- Aljammazi, A. ve Asil, H. (2017). The influence of Turkish TV dramas on Saudi consumers' perceptions, attitudes and purchase intentions toward Turkish products. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(1), 202–218. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/664193>
- Anderson, B. (2020). Hayali cemaatler (İ. Savaşır, Çev.). Metis.
- Aracı, M. ve Özdemir, E. D. (2024). Yurtdışında gösterimde olan Türk dizilerinin kültür aktarımına etkisi: Kazakistan örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(35), 301–316. <https://doi.org/10.52096/usbd.8.35.16>
- Arık, İ. (2023). Kırgızistan örneğinde yurt dışında yayınlanan Türk dizilerine ilişkin izleyici görüşleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(45), 1264–1283. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3382808>
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265–299. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood. https://home.iitk.ac.in/~amman/soc748/bourdieu_forms_of_capital.pdf
- Boylu, E. ve Başar, U. (2015). Televizyondan yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilişkin bir durum tespiti: İran örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 401–414. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.311>
- Dewaele, J. ve MacIntyre, P. D. (2014). The two faces of Janus? Anxiety and enjoyment in the foreign language classroom. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4, 237–274. <https://doi.org/10.14746/ssllt.2014.4.2.5>
- Emin, N. (2013). Balkanlar'da Türk dizilerine olan ilgiyi nasıl okumalı? SETA. <https://www.setav.org/balkanlardaturk-dizilerine-olan-ilgiyi-nasil-okumali/>
- Eraz, Ş. (2015). TV series a motivation for learning Turkish. *Daily Sabah*. <https://www.dailysabah.com/arts-culture/2015/08/12/tv-series-a-motivation-for-learning-turkish>
- Erdoğan, Z. ve Akdede Şahin, F. (2024). A study on foreign viewers' perceptions of Turkish series and the marketing of Turkish series. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 8(16), 95–121. <https://doi.org/10.31006/gipad.1591316>
- Eryılmaz, R. (2024). Yabancı ve ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde Türk dizi ve filmleri: Bir meta-sentez çalışması. *TRT Akademi*, 9(22), 888–909. <https://doi.org/10.37679/trta.1519600>
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. Edward Arnold. <https://publish.uwo.ca/~gardner/docs/SECONDLANGUAGE1985book.pdf>

Giles, H. (2016). Communication accommodation theory. Cambridge University Press.

Horton, D. ve Wohl, R. (1956). Mass communication and para-social interaction: Observations on intimacy at a distance. *Psychiatry*, 19(3), 215–229. <https://doi.org/10.1080/00332747.1956.11023049>

Karçiç, S. ve Arslan, M. (2015). Türk dizilerinin Boşnakça anadil taşıyıcılarının yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 179–187. https://www.researchgate.net/publication/275271931_TURK_DIZILERININ_BOSNAKCA_ANADIL_TASIYI_CILARININ_YABANCI_DIL_OLARAK_TURKCE_OGRENIMINE_ETKISI

Kırbaş, G. (2022). Türk dizi ve filmlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkısı bakımından değerlendirilmesi: Balkanlar örneği. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 201–221. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3939701>

Najafova, L. (2020). Türk dizilerinin Azerbaycan halkı üzerindeki etkileri (Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Nye, J. S. (2005). Soft power: The means to success in world politics. PublicAffairs.

Organization for Security and Co-operation in Europe, Mission in Kosovo. (2008). Implementation of the law on the use of languages by Kosovo municipalities. Monitoring Department. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/4/32762.pdf>

Özdemir, N. (2021). Investigation of the effect of Turkish TV series watched by Arab tourists on their preference for visiting Turkey. *International Journal of Business and Economic Studies*, 3(2), 150–171. <https://doi.org/10.54821/uiecd.904670>

Öztürk, M. ve Atik, A. (2016). Ulusal pazardan küresel pazarlara uzanan süreçte Türk dizilerinin gelişimi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 66–82. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/304424>

Sığın, A. ve Ghanbarlou, R. M. (2020). Türk televizyon dizilerinin Azerbaycan toplumu üzerindeki sosyokültürel etkilerini anlamaya yönelik bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 15(1), 583–592. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.37366>

Straubhaar, J. (2008). Global, hybrid or multiple? Cultural identities in the age of satellite TV and the internet. *Nordicom Review*, 29(2), 11–29. https://www.researchgate.net/publication/242191085_Global_Hybrid_or_Multiple_Cultural_Identities_in_the_Age_of_Satellite_TV_and_the_Internet

TRT Avaz. (2022). Kuzey Makedonya'nın Vasilevo şehrinde Türkçe ikinci resmi dil ilan edildi. TRT Avaz. <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/turkistandan/kuzey-makedonya-nin-vasilevo-sehrinde-turkce-resmi-dil-kabul-edildi/63a6b1c701a30a34240baf04>

Yaman, Y. ve Arslan, M. (2023). Türk dizi ve filmlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine etkisi: Kazakistan örneği. *Journal of Research in Turkic Languages*, 5(2), 83–98. <https://doi.org/10.34099/jrtl.525>